

БӨЛІМ: БИОЛОГИЯ

Қара алқа, қына өсімдіктерінің ерекшеліктері

ЖАРИЯЛАНДЫ
28.03.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/151855/

Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы «JOO High School Aktau» биология пәні мұғалімі Эрке Т.

Адам баласының тіршілігі өсімдіктер дүниесімен тығыз байланысты. Тірі ағзалар тұтынатын және қоректенетін азықтың негізі осы өсімдіктерден алынады, осы өсімдіктерден тұрады.

Қыналар бүгінгі күнге дейін әртүрлі парфюмерия өндірісінде қолданылады және парфюмерияда немесе косметикада лишайларды қолданудың ұзақ тарихы бар. Бүгінгі таңда негізгі парфюмериялық қыналар — емен ағаштарында өсетін *Evernia prunastri* (көбінесе емен мүгі деп аталады) және қылқан жапырақты ағаштарда өсетін *Pseudevernia furfuracea* (көбінесе *Treemoss* деп аталады). Қына сығындылары фиксатор ретінде әрекет етеді, сондай-ақ парфюмерияда «бас ноталары» (немесе негізгі ноталар) деп аталатын, «жоғарғы ноталарды» қамтамасыз ететін гүлді эссенциялар береді. Парфюмерияда бас ноталары аз ұшпа болады, баяу буланады, сондықтан қолданғаннан кейін біраз уақыттан кейін қабылданбайды, мүмкін қолданғаннан кейін жарты сағат немесе одан да көп уақыт өтпейді. Бүгінгі таңда қыналар ең үлкен коммерциялық құндылыққа ие иіссуларда. Белгілі болғандай, әртүрлі қыналар кейбір адамдарда жанаспалы дерматит реакцияларын тудыруы мүмкін, ал құрамында лишай сығындылары бар кейбір парфюмериялар ұқсас реакцияларды тудырды.

Ежелгі Египетте Жаңа Патшалық (б.з.д. 1549-1069) және Үшінші аралық кезеңде (б.з.б. 1069-656) қыналар мумиялауда қолданылған және олардың *Pseudevernia furfuracea* толтырылған дене қуыстары табылған. Қыналардың қайдан шыққаны белгісіз. Ежелгі Мысырдағы қыналар туралы ақпарат жоқ, бірақ *Pseudevernia furfuracea* соңғы екі ғасырда қазіргі заманғы ботаникалық зерттеулер кезінде елде табылған жоқ және ел бұл түрді қолдау үшін тым құрғақ деп болжануда.

Қара алқа. Қара алқа Қазақстанның барлық аймақтарында өседі. Әсіресе олар ылғалды ормандарда, жабайы өсетін бұталардың, баубақшалардың арасында, өзен мен көл жағалауларында жиі кездеседі. Дәрілік шикізат ретінде оның жоғары бөлігі,

жапырағы, гүлі күз кезінде жиналып алынып, көлеңкеде кептіріледі. Жемісі-қызғылт сары жидек, сопақша формасы, ұзындығы 2-2,5 см болады. Өз отаны Авсралияда бұл өсімдікті «кенгуру алмасы» деп атайды. Бірақ кенгуру да, басқа хайуандарда, құстардан басқа қорек ретінде жемейді.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.